

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПВНЗ «МІЖНАРОДНИЙ ЕКОНОМІКО-ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
АКАДЕМІКА СТЕПАНА ДЕМ'ЯНЧУКА»**

**ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
ПЕДАГОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ**

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ У ЗДО

**Освітньої програми:
Рівня вищої освіти:
на здобуття освітнього
ступеню
за спеціальністю:
галузі знань:**

Дошкільна освіта
другого (магістерського)

магістра
012 Дошкільна освіта
01 Освіта /Педагогіка

Рівне – 2022 рік

Робоча програма: «Сучасні технології краєзнавчої роботи в ЗДО » для студентів галузі знань 01
Освіта/Педагогіка спеціальності 012 Дошкільна освіта
01 вересня, 2022 року - 13 с.

Розробник: **Мельничук Лілія Борисівна, кандидат пед. наук, доцент**

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти
Протокол від «01» вересня 2022 року № 1

Завідувач кафедри доц. Мельничук Л.Б.

«01» вересня 2022 року

Схвалено навчально – методичною комісією педагогічного факультету Міжнародного
економіко – гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука
Протокол від 01 вересня 2022 р.

Голова навчально – методичної комісії доц. Сойко І.М.

Гарант освітньо – професійної програми доц. Мельничук Л.Б.

©Мельничук Л.Б., 2022 рік
© _____, 20__ рік

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Рівень вищої освіти, галузь знань, спеціальність, ступінь вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3 Загальна кількість годин (денна/заочна форми навчання) – 90 Кількість змістових модулів – 1	Рівень вищої освіти: другий (магістерський) Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка Спеціальність 012 Дошкільна освіта Освітня програма «Дошкільна освіта»	Вибірковий компонент освітньої програми	
		Рік підготовки:	
		1-й	1-й
		Семестр	
		2-й	2-й
		Лекції	
		10 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		10 год.	2 год.
		Лабораторні	
		10 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
Вид контролю: залік			

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Дисципліна «Сучасні технології краєзнавчої роботи в ЗДО» належить до переліку дисциплін вільного вибору здобувача вищої освіти. Вивчення цієї дисципліни має свою специфіку, оскільки вона спрямована на засвоєння майбутніми фахівцями дошкільної освіти знань про різноманітність технологій освітньої діяльності; формування вмінь розробляти і впроваджувати в освітній процес закладу дошкільної освіти інноваційні педагогічні технології краєзнавчої роботи з дітьми дошкільного віку.

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні готовності майбутніх фахівців дошкільної освіти до розробки та впровадження в освітній процес закладу дошкільної освіти сучасних педагогічних технологій краєзнавчої роботи з дітьми дошкільного віку.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

- 1) підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти до формування краєзнавчих компетентностей у дітей дошкільного віку;
- 2) засвоєння студентами сутності сучасних технологій краєзнавчої роботи;
- 3) формування у студентів вміння доцільно використовувати методи і засоби краєзнавчої роботи в умовах закладу дошкільної освіти;
- 4) розвиток громадянських якостей фахівців дошкільної освіти;
- 5) формування психологічної готовності до прийняття нового, сприйнятливості до педагогічних нововведень, творчого мислення на основі розширення загального наукового світогляду в галузі педагогічної інноватики;
- 6) оволодіння системою знань у галузі краєзнавчої діяльності вихователя в сучасному закладі дошкільної освіти.

Результатом вивчення дисципліни є підсилення та розвиток у здобувачів освіти таких **компетентностей**:

- здатність організувати освітній процес у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій;
- здатність до формування у дітей раннього і дошкільного віку екологічної свідомості та екологічно доцільної поведінки в природі та довкіллі;
- здатність доцільно використовувати методи і засоби краєзнавчої роботи в умовах закладу дошкільної освіти.

По завершенні вивчення дисципліни студенти повинні володіти **результатами навчання**:

- впроваджувати сучасні краєзнавчі технології в організації освітнього процесу закладів дошкільної освіти різного типу
- виявляти та відтворювати в практичній діяльності вихователя закладу дошкільної освіти передовий педагогічний досвід та результати досліджень
- планувати і реалізовувати систему освітньо-виховної діяльності щодо виховання дітей дошкільного віку на ідеях гуманізму, миру та взаєморозуміння

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль I.

Теоретико-методичні основи формування краєзнавчої компетентності дітей дошкільного віку

Тема 1. Сутність, основні ознаки та принципи організації краєзнавчої роботи у закладі дошкільної освіти

Сутність краєзнавчої роботи у ЗДО

Завдання краєзнавчої роботи. Мета краєзнавства. Народознавчі, українознавчі, краєзнавчі напрями, окреслені Базовим компонентом дошкільної освіти. Основна спрямованість краєзнавчої роботи.

Принципи організації краєзнавчої роботи. Принцип науковості, принцип системності й послідовності, принцип наступності й неперервності; принцип доступності; принцип комплексності, інтегрованості, принцип індивідуалізації; принцип гуманізації виховного процесу; принцип регіональності,.

Джерела краєзнавства. Класифікація краєзнавчих об'єктів. Краєзнавча бібліографія. Картографічні джерела (архіви музеїв, державні архіви). Усні джерела: казки, легенди, думи, пісні, прислів'я, приказки. Офіційні джерела – документальна спадщина, спостереження - огляд різноманітних об'єктів і процесів. Друковані джерела – підручники, довідники, енциклопедії, путівники, карти. Пам'ятки історії та культури.

Література: Основна: 1, 4, 6, 7, 9, 12, 14, 15. Додаткова: 4, 6, 10.

Тема 2. Сучасні технології організації туристично-краєзнавчої роботи у закладі дошкільної освіти

Сутність туристично-краєзнавчої діяльності. Основна спрямованість туристично-краєзнавчої діяльності. Туризм як різновид рекреації, один із видів активного відпочинку, винятково цінний засіб фізичного виховання й активного відпочинку людини на природі. Дитячий туризм як універсальний засіб оздоровлення, розвитку, виховання й навчання дітей дошкільного віку. Переваги дитячого туризму.

Специфіка проведення туристично-краєзнавчої роботи у ЗДО. Пішохідні прогулянки та екскурсії за межі садка. Екскурсії, цільові прогулянки, походи, мандрівки, міні-подорожі. Засоби туризму у ЗДО.

Структура краєзнавчого походу: підготовчий етап, практична частина, робота в підгрупах.

Література: Основна: 1, 4, 6, 7, 9, 12, 14, 15. Додаткова: 4, 6, 10.

Тема 3. Форми організації краєзнавчої діяльності у закладі дошкільної освіти

Цільові прогулянки як форма екологічного виховання дітей дошкільного віку. Етапи цільової прогулянки. Структура цільової прогулянки.

Сучасні технології організації роботи на екологічній стежині. Головна мета і стратегічні цілі екологічної стежки. Маршрут стежки. Форми організації роботи на екологічній стежці.

Література: Основна: 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 16. Додаткова: 4, 6, 7, 8.

Тема 4. Методика формування у дошкільників уявлення про рідний край і рідне місто.

Завдання і зміст ознайомлення дітей з рідним краєм. Ознайомлення дошкільників з державною символікою рідного краю. Методика ознайомлення з гербом, прапором, гімном.

Формування уявлення дошкільників про рідне місто як психолого-педагогічна проблема. Психологічні засади методики ознайомлення дітей з рідним містом. Мета методики ознайомлення дітей з рідним містом. Етапи формування у дошкільників уявлення про рідне місто. Методика навчання складати розповіді для дошкільнят про рідне місто.

Тематичні блоки методики ознайомлення дошкільників з рідним містом.

Література: Основна: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16. Додаткова: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 11, 12, 13.

Тема 5. Музейна педагогіка як засіб краєзнавчої діяльності у закладі дошкільної освіти

Музейна педагогіка як чинник всебічного розвитку дитини дошкільного віку. Вимоги до створення міні-музеїв у ЗДО.

Напрями у використанні музейної педагогіки. Форми роботи. Алгоритм створення музеїв на базі ЗДО

Література: Основна: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16. Додаткова: 2, 3, 5, 9, 10, 11, 12, 13.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль I.												
Теоретичні основи формування екологічної культури дітей дошкільного віку												
Тема 1. Сутність, основні ознаки та принципи організації краєзнавчої роботи у закладі дошкільної освіти	18	2	2	2		12	16	-	-	-		16
Тема 2. Сучасні технології організації туристично-краєзнавчої роботи	18	2	2	2		12	20	2	2	-		16

у закладі дошкільної освіти												
Тема 3. Форми організації краєзнавчої діяльності у закладі дошкільної освіти	18	2	2	2		12	18	2	-	-		16
Тема 4. Методика формування у дошкільників уявлення про рідний край і рідне місто.	18	2	2	2		12	18	-	-	2		16
Тема 5. Музейна педагогіка як засіб краєзнавчої діяльності у закладі дошкільної освіти	18	2	2	2		12	18	-	-	2		16
Усього годин	90	10	10	10		60	90	4	2	4		80

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність, основні ознаки та принципи організації краєзнавчої роботи у закладі дошкільної освіти	2/-
2	Сучасні технології організації туристично-краєзнавчої роботи у закладі дошкільної освіти	2/2
3	Форми організації краєзнавчої діяльності у закладі дошкільної освіти	2/-
4.	Методика формування у дошкільників уявлення про рідний край і рідне місто.	2/-
5.	Музейна педагогіка як засіб краєзнавчої діяльності у закладі дошкільної освіти	2/-
	Разом:	10/2

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Сутність, основні ознаки та принципи організації краєзнавчої роботи у закладі дошкільної освіти	2/-
2	Сучасні технології організації туристично-краєзнавчої роботи у закладі дошкільної освіти	2/-
3	Форми організації краєзнавчої діяльності у закладі дошкільної освіти	2/2-
4.	Методика формування у дошкільників уявлення про рідне місто.	2/2
5.	Музейна педагогіка як засіб краєзнавчої діяльності у закладі дошкільної освіти	2/2
	Разом:	10/4

6. Самостійна робота

№	Тема (кількість годин)	Завдання	Кількість годин
1	Сутність, основні ознаки та принципи організації краєзнавчої роботи у закладі дошкільної освіти	Скласти структурно-логічну схему «Завдання, принципи та джерела краєзнавчої роботи у ЗДО»	12/16
2	Сучасні технології організації туристично-краєзнавчої роботи у закладі дошкільної освіти	Розробити структурно логічну схему «Структура краєзнавчого походу в ЗДО» Дати оцінку педагогічним ситуаціям (метод «Case study»)	12/16
3	Форми організації краєзнавчої діяльності у закладі дошкільної освіти	Розробити заняття для дітей дошкільного віку на екологічній стежині Скласти сценарій цільової прогулянки для дітей старшого дошкільного віку (на луг, до озера, до лісу і т.д.)	12/16
4	Методика формування у дошкільників уявлення про рідне місто.	Проаналізувати чинні програми розвитку дітей дошкільного віку, законспектувати програмні завдання (зміст) ознайомлення дітей з державними символами України. Підготувати мультимедійну презентацію на одну з тем освітнього проекту «Рідне місто»	12/16
5	Музейна педагогіка як засіб краєзнавчої діяльності у закладі дошкільної освіти	Проаналізувати досвід використання музейної педагогіки у закладах дошкільної освіти Вашого регіону. Зробити висновок, який міні-музей Ви бажали б створити у Вашому закладі дошкільної освіти? Опишіть його мету, тематичний напрям, експонати.	12/16
Всього:			60/80 год.

Завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань

Назва теми	Зміст завдання для відпрацювання пропущених занять і невиконаних завдань	Форми контролю	Література	Кількість балів (60)
Змістовий модуль 1:				
Тема 1. Сутність, основні ознаки	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного	Експрес опитування, виконання тестових завдань, моделювання	Основна: 1, 4, 6, 7, 9, 12, 14, 15.	12

та принципи організації краєзнавчої роботи у закладі дошкільної освіти	заняття, огляд теоретичного матеріалу	структурно-логічної схеми «Завдання, принципи та джерела краєзнавчої роботи у ЗДО», підготовка повідомлення з висловів відомих педагогів про формування екологічної культури дітей дошкільного віку. Аналіз «Концепції екологічного виховання України»	Додаткова: 4, 6, 10	
Тема 2. Сучасні технології організації туристично-краєзнавчої роботи у закладі дошкільної освіти	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного та лабораторного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування, виконання тестових завдань, моделювання структурно-логічної схеми «Структура краєзнавчого походу в ЗДО», обговорення презентацій.	Основна: 1, 4, 6, 7, 9, 12, 14, 15. Додаткова: 4, 6, 10.	12
Тема 3. Форми організації краєзнавчої діяльності у закладі дошкільної освіти	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного та лабораторного заняття, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування, виконання тестових завдань, моделювання структурно-логічної схеми «Форми організації краєзнавчої діяльності у закладі дошкільної освіти», аналіз презентації «Інноваційні технології організації краєзнавчої діяльності у закладі дошкільної освіти»	Основна: 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 12, 13, 14, 16. Додаткова: 4, 6, 7, 8.	12
Тема 4. Методика формування уявлення про рідний край і рідне місто. Завдання і зміст ознайомлення дітей з рідним краєм та рідним містом (селом). Тематичні блоки методики ознайомлення	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Аналіз чинних програм розвитку дітей дошкільного віку на предмет програмних завдань ознайомлення дітей з державними символами України. Підготовка презентацій.	Експрес опитування, виконання тестових завдань, складання термінологічного словника, порівняльний аналіз чинних програм розвитку дітей дошкільного віку; презентація освітнього проекту «Рідне місто»	<i>Основна 1, 2, 3, 6, 7, 10, 11, 13, 14, 15, 16, 17, 18;</i> <i>додаткова 1, 2, 11, 12.</i>	12

дошкільників з рідним містом.				
Тема 5. Музейна педагогіка як засіб краєзнавчої діяльності у закладі дошкільної освіти	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного та лабораторного занять, огляд теоретичного матеріалу	Експрес опитування, виконання тестових завдань, аналіз досвіду використання музейної педагогіки у закладах дошкільної освіти регіону.	Основна: 2, 3, 4, 5, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16. Додаткова: 2, 3, 5, 9, 10, 11, 12, 13.	12

8. Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання є видом позааудиторної індивідуальної діяльності студента, результати якої використовуються у процесі вивчення програмового матеріалу навчальної дисципліни. Завершується виконання студентами ІНЗД прилюдним захистом навчального проекту.

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНЗ) з дисципліни «Методика формування екологічної культури дітей раннього та дошкільного віку» – це вид науково-дослідної роботи студента, яка містить результати дослідницького пошуку, відображає певний рівень його навчальної компетентності.

Мета ІНЗ: самостійне вивчення частини програмового матеріалу, систематизація, узагальнення, закріплення та практичне застосування знань із навчального курсу, удосконалення навичок самостійної навчально-пізнавальної діяльності.

Зміст ІНЗ: завершена теоретична або практична робота у межах навчальної програми дисципліни, яка виконується на основі знань, умінь та навичок, отриманих під час лекційних, практичних занять і охоплює кілька тем або весь зміст навчальної дисципліни.

Орієнтовна структура ІНЗ – розробка екологічних проектів для дітей дошкільного віку на подані нижче теми та представлення їх у формі презентації з описом та комплектом підібраних матеріалів.

Тематика ІНЗ

1. Водиця-чарівниця
2. Пташина їдальня
3. Увійди в ліс по іншому
4. Город на підвіконні
5. Березовий гай
6. Дивовижні овочі та фрукти
7. Метелик – окраса екологічної стежини
8. Про роль птахів в природі знаємо, тож любимо їх та оберігаємо
9. Сміття землі не личить
10. Мій домашній вихованець
11. Найдобріші тварини – дельфіни
12. Хто живе в норі?
13. Дивовижний світ комах.
14. Секрети бджолої сім'ї.
15. Рибне царство, акваріумна держава
16. Деревина нашої ділянки
17. Ми господарі природи, тож збережемо її вроду
18. Маленькі екологи
19. Зелена аптека

20. Мандруємо екологічною стежиною

9.Методи навчання і прийоми навчання

I. Організація, самоорганізація та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

- за джерелом передавання і сприймання навчальної інформації: словесні (розповідь, бесіда, лекція, пояснення, інструктаж) і практичні (вправи, алгоритмізація, практична робота);
- за ступенем самостійності мислення студентів: репродуктивні і творчі методи;
- за логікою передавання і сприймання навчальної інформації: індуктивні (узагальнення), дедуктивні(конкретизація), аналітичні, синтетичні – навчальний аналіз, синтез, установлення причинно-наслідкових зв'язків;
- за ступенем керівництва навчальною роботою студентів: самостійна робота студентів, робота з книгою.

II. Стимулювання та мотивація навчально-пізнавальної діяльності

Дидактичні (ділові, ситуативно-рольові та ін.) ігри, навчальні дискусії, інтерактивні методи навчання

10.Методи контролю

1. Поточне тестування.
2. Перевірка завдань самостійної роботи.
3. Перевірка індивідуальної роботи.
4. Поточний контроль.
5. Семестрова форма контролю.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Залік

Поточне тестування та самостійна робота					Модульний контроль	Сума
Змістовий модуль №1					40	100
T1	T2	T3	T4	T5		
12	12	12	12	12		

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Критерії оцінювання	Оцінка за національною шкалою
90-100	A	Студент виявляє особливі творчі здібності, глибокі знання навчального матеріалу, що міститься в основних і додаткових рекомендованих літературних джерелах; вміє аналізувати явища, які вивчаються, у їх взаємозв'язку і розвитку; застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних задач; володіє вмінням надавати чітку аргументовану відповідь на поставленні питання	відмінно
82-89	B	Студент вільно володіє вивченим обсягом матеріалу, застосовує його на практиці, вільно розв'язує вправи, надає лаконічну відповідь майже на всі поставленні питання; самостійно	добре

		виправляє допущені помилки, кількість яких незначна	
74-81	C	Студент вміє оперувати необхідним колом понять та категорій; узагальнювати та систематизувати інформацію під керівництвом викладача; в цілому самостійно застосовувати її на практиці; контролювати власну діяльність; виправляти помилки, серед яких є суттєві	
64-73	D	Студент відтворює значну частину теоретичного матеріалу, виявляє знання і розуміння основних положень, слабка їх застосування при розв'язанні практичних завдань; аналізує навчальний матеріал за допомогою викладача, надає мало аргументовані відповіді, виправляє не всі помилки, значна кількість яких є суттєвими	задовільно
60-63	E	Студент володіє навчальним матеріалом на рівні вищому за початковий, проте має фрагментарне уявлення про деякі поняття та категорії курсу; надає неповне висвітлення змісту питань; має недостатнє вміння зробити аргументовані висновки; відповіді містять значну кількість недоліків і помилок	
35-59	FX	Студент не опанував значну частину матеріалу курсу; не володіє понятійним апаратом; не опрацював базову та допоміжну літературу. Мова не виразна, обмежена, бідна, словниковий запас не дає змогу оформити ідею. Практичні навички на рівні розпізнавання	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	Студент повністю не знає програмного матеріалу, не працював в аудиторії з викладачем або самостійно; допускає суттєві помилки у відповідях на питання, не вміє застосовувати теоретичні положення при розв'язанні практичних завдань	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Методичне забезпечення

1. Опорний конспект лекцій.
2. Навчально-методичні посібники у локальній мережі університету.
3. Матеріали для самостійного опрацювання.
4. Методичні рекомендації для самостійної роботи.
5. Тестові завдання.

13. Рекомендована література

Основна

1. Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти) : нова редакція / наук. кер. Т.О. Піроженко; авт. кол.: О.М. Байер, О.К. Безсонова, Н.В. Гавриш та ін. Київ, 2021. 37 с. URL : https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf

2. Беленька Г.В., Науменко Т.С., Половіна О.А. Дошкільнятам про світ природи. Старший дошкільний вік: навч.-метод. посібник. 2-е вид. Київ : Генеза, 2013. 112 с. (Настільна книжка вихователя).
3. Беленька Г.В., Половіна О.А. Дошкільнятам про світ природи: Діти п'ятого року життя: Навч.-метод. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ : Генеза, 2016. 96 с. (Настільна книжка вихователя).
4. Богуш А., Гавриш Н. Методика ознайомлення дітей з довкіллям у дошкільному навчальному закладі: підручник для студ. вищ. навч. закладів. Вид. 2-ге. Київ: ВД Слово, 2015. 408 с.
5. Виховуємо базові якості особистості старшого дошкільника в умовах ДНЗ : методичний посібник / Г. Беленька, Н. Гавриш, С. Васильєва, В. Маршицька, С. Нечай, Г. Орлова, О. Острианська, О. Полякова, В. Рагозіна, О. Рейпольська, Н. Шкляр ; за заг. ред. Н. Гавриш. Харків : Мадрид, 2015. 220 с. URL : <https://lib.iitta.gov.ua/10041/1/2.pdf>
6. Екологічна культура. Виховуємо майбутнє : тема номера. *Дитячий садок. Управління*. 2019. № 2. 44 с.
7. Загальнотеоретичні основи природничо-математичної освіти дітей дошкільного віку: Навч. посібник для студ. спеціальн. «Дошкільна освіта»/ Авт.-уклад. А.В. Сазонова. Вид. 2-ге. Київ: ВД «Слово», 2014. 248с.
8. Лисенко Н.В. Еко-око: дошкільник пізнає світ природи: навчально-методичний посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ : ВД «Слово», 2015. 352 с.
9. Лисенко Н.В. Теорія і практика екологічної освіти: педагог-дошкільник: навч.-методичний посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ: Слово, 2009. 400 с.
10. Мандруємо екологічною стежиною: дослідницько-експериментальна діяльність дітей дошкільного віку в природі / авт.-упоряд. : С.Ю. Павлюк, Л.С. Русан, Г.І. Колосінська. Тернопіль: Мандрівець, 2016. 168 с.
11. Методика ознайомлення дітей з природою. Хрестоматія: Навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів. Київ : Видавничий Дім «Слово», 2012. 432 с.
12. Ніколаєнко В.М. Екологічне виховання в ДНЗ. 2 - 6 років. Харків: Вид. група «Основа», 2014. 208 с.
13. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. Київ : Академвидав, 2004. 456 с. (Серія «Альма-матер».)
14. Плохій З. П. Формування у дітей дошкільного віку екологічної культури (теоретичні та методичні аспекти) : монографія. Київ : Персонал, 2010. 319 с.
15. Про концепцію екологічної освіти в Україні: Рішення колегії міністерства освіти і науки України N 13/6-19 від 20.12.2001. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v6-19290-01#Text>
16. Сухар В.Л. Ознайомлення з природним довкіллям. Середній дошкільний вік. Харків: Ранок, 2017. 192 с.

Додаткова

1. Беленька Г., Половіна О., Кондратець І. Програма «Дитина» : нові підходи й змістові акценти в дошкільній освіті. *Дошкільне виховання*. 2021. № 1. С. 14-16.
2. Впевнений старт : освітня програма для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В.Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. К. : Українська академія дитинства, 2017. 80 с.
3. Дитина : [програма виховання і навчання дітей від 2 до 7 років / наук. кер. проекту В. О. Огнев'юк; авт.. кол. : В.Г. Беленька, О.Л. Богініч, Н.І. Богданець-Білоskalенко та ін. Київ : Вид-во Київського університету імені Бориса Грінченка, 2016. 304 с.
4. Загородня Л. Дитина в природному довкіллі: впроваджуємо оновлений БКДО. *Дошкільне виховання*. 2021. № 6. С. 3-9.
5. Ковальова Л., Левчук І. Дивосвіт природи розкриває гра: дидактичні ігри з використанням методу моделювання для дітей старшої групи. *Дошкільне виховання*. 2021. № 6. С. 20-23.

6. Мельничук Л.Б. Екологічне виховання молодших школярів. *Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти і молодих учених (заочна форма участі) «Філософія геокультури»* (20-21 квітня, 2017 р., м. Харків). Харків : ХНАУ, 2017. С. 82-85.
7. Мельничук Л.Б. Методика формування екологічної культури дітей раннього та дошкільного віку : методичні рекомендації для самостійної роботи студентів педагогічного факультету спеціальності 012 «Дошкільна освіта». Рівне : Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. акад. Степана Дем'янука, 2021. 32 с.
8. Мельничук Л.Б., Воронько У.І. Методи, форми та засоби виховання екологічної культури дітей дошкільного віку. *Наукові та освітні трансформації в сучасному світі: збірник матеріалів Всеукраїнської міждисциплінарної науково-практичної конференції* (м. Чернігів, 15 липня 2021 року) / Науково-освітній інно-ваційний центр суспільних трансформацій, м. Чернігів. Суми: ТОВ НВП «Росток А. В.Т.». 2021. 476 С. 261-263. URL : https://reicst.com.ua/asp/article/view/19/pc_2021_15_07.
9. Мельничук Л.Б., Шульгач Е.В. Нескладні досліди як метод ознайомлення дошкільників з природою. *The XII International Science Conference «Current issues, achievements and prospects of Science and education»*, May 03 – 05, 2021, Athens, Greece. 279 p. P. 173-176.
10. Освітній напрям «Дитина в природному довіллі» : витяг із Базового компонента дошкільної освіти. *Дошкільне виховання*. 2021. № 6. С. 10-11.
11. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 ч. Ч. I. Від народження до трьох років / О. П. Аксьонова, А. М. Аніщук, Л. В. Артемова [та ін.] ; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. 204 с.
12. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі» (нова редакція). У 2 ч. Ч. II. Від трьох до шести (семи) років / Аксьонова О. П., Аніщук А. М., Артемова Л. В. [та ін.] ; наук. кер. О. Л. Кононко. Київ : ТОВ «МЦФЕР-Україна», 2014. 452 с. URL : <https://mon.gov.ua/storage/app/media/programy-rozvytku-ditey/rozvitku-ditini-doshkilnogo-vikuya-u-svitinova-redaktsiyachastina-2.pdf>
13. Українське дошкілля : [програма розвитку дитини дошкільного віку] / О. І. Білан, за заг. Ред. О.В. Низковської. Тернопіль : Мандрівець, 2017. 256 с.

14. Інформаційні ресурси

1. Віртуальні бібліотеки, е-каталоги та довідники е-ресурсів.- http://intellect-invest.org.ua/educ_resources_virtual_libraries/.
2. Державні бібліотеки України та інших країн. - http://intellect-invest.org.ua/educ_resources_state_libraries/.
3. Електронні журнали:
Методична скарбничка вихователя:
https://shop.mcfr.ua/catalog/osvita/msv/?utm_source=pedrada.com.ua&utm_medium=refer&utm_campaign=about
Організаційно-розпорядча документація дошкільного навчального закладу. URL : https://shop.mcfr.ua/catalog/osvita/organizatsiyno-rozporyadcha-dokumentatsiya-dnz/#desc?utm_medium=refer&utm_source=pedrada.com.ua/&utm_campaign=about
4. Матеріали міністерства освіти і науки України (<https://mon.gov.ua/ua>)
5. Програми розвитку дітей: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/programi-rozvitku-ditey>
6. Освітні ресурси:
Освітній портал «Освіта.УА». <http://osvita.ua/>
Педрада. Портал освітян України. <https://www.pedrada.com.ua/>
Освітній портал «Педагогічна преса». <https://pedpresa.ua/>
Портал громадських експертів «Освітня політика». <http://education-ua.org/ua/>
Гіпермаркет знань. <http://school.xvatit.com/>

Класна Оцінка - безкоштовна інформаційна система для шкіл, дитячих садків та інших організацій <https://klasnaocinka.com.ua/>

«Освітній портал» - все про освіту України. <http://www.osvita.org.ua/>

Українська педагогіка – сайт про новини в освіті в Україні та за кордоном. <http://ukped.com/>

Портал сучасних педагогічних ресурсів. <https://znannya.info/>